

Asia: VN/5386/2020

Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ovatko strategiset tavoitteet kokonaisuutena realistisia ja ovatko ne vaikuttavia?

Suomen Yrittäjät pitää ehdotusta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista tarpeellisena ja kokonaisuutena kannatettavana. Toivomme kuitenkin, että tavoitteissa näkyisi vahvemmin yritysten rooli avattavan tiedon hyödyntäjinä, mistä teemme tarkempia esityksiä teemakohtaisissa vastauksissamme.

Julkisen sektorin haltuun kertynyt digitaalisessa muodossa oleva tieto on tärkeätä saattaa nykyistä laajempaan ja tehokkaampaan käyttöön niin julkisten organisaatioiden sisällä ja kesken kuin julkisten ja yksityisten toimijoiden, mukaan lukien yritysten, välillä. Yhteiskunnalliset perustelut tälle työlle ovat painavia.

Ensinnäkin kyse on julkishallinnon avoimuuden lisäämisestä sekä julkisyhteisöjen tehokkuuden parantamisesta ja julkistalouden kestävyuden vahvistamisesta. Toiseksi kyse on kansalaisten, yritysten sekä yhdistysten viranomaisasioinnin sujuvoittamisesta sekä näiden hyödyntämien julkisten palvelujen laadun ja saavutettavuuden edistämisestä.

Kolmanneksi kyse on datatalouden hyvinvointihyödyistä eli avattua tietoa liiketoiminnassaan käyttävien yritysten työpaikoista ja kasvusta. Osa näistä yrityksistä tuottaa markkinaehtoisia hyödykkeitä, osa tarjoaa julkisesti rahoitettuja palveluja monituottajamalliin tai julkisiin hankintoihin perustuen.

Nykyistä selvästi useampi yritys on saatava alkaneen vuosikymmenen kuluessa käyttämään julkista tietoa sekä jalostamaan siitä lisäarvoa. Siksi pidämme erittäin tärkeänä, että hallitusohjelman mukaisesti ja osana tiedon hyödyntämisen ja avaamisen politiikkakokonaisuutta otettaisiin

huomioon pienten ja keskisuurten yritysten kyky tarttua julkisiin datavarantoihin avoimien rajapintojen kautta. Käytännössä tämä tarkoittaa pk-yritysten tietoisuuden, osaamisen ja kyvykkyyksien järjestelmällistä kehittämistä.

Yhteenvetona toteamme, että julkisen tiedon on oltava lähtökohtaisesti aina niin avointa kuin mahdollista ja vain niin suljettua kuin on välttämätöntä. Tämän periaatteen on iskostuttava normaaliksi osaksi julkisten organisaatioiden toimintakulttuuria sekä lainsäädäntötyötä. Siksi nyt esitettyjen strategisten tavoitteiden toimeenpanoon on ryhdyttävä viipymättä ja siihen on osoitettava asianmukaiset resurssit.

Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Ovatko teeman 1 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teemassa kuvatut tavoitteet ovat hyviä ja toteuttamiskelpoisia.

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen edellyttää järjestelmällisempää ohjausta, koordinaatiota sekä yhteistyötä niin julkisten organisaatioiden sisällä kuin välillä. Tiiviimpi yhteispeli julkisen ja yrityssektorin välillä on myös perusteltu ja kannatettava tavoite.

Teemasta kuitenkin puuttuu tavoite tiedon avaamisen ja hyödyntämisen poliittisen koordinaation ja demokraattisen mandaatin parantamisesta. Valtakunnallisen tietopolitiikan ja laajemman digipolitiikan johtamisjärjestelmän, käsittäen niin valtion- kuin paikallishallinnon, kehittäminen on välttämätöntä, jotta ehdotuksessa esitetyt tavoitteet voidaan saavuttaa täysimääräisesti. Yhteiskuntapolitiikan kannalta näin tärkeätä kokonaisuutta ei voi rakentaa yksinomaan teknokraattisten rakenteiden varaan. Vahvempi poliittinen sitoutuneisuus kohentaisi myös Suomen mahdollisuuksia vaikuttaa EU:ssa ja kansainvälisillä foorumeilla tehtävään tietopolitiikkaan. Asiasta olisi linjattava kohdassa 1.1.

Teema 2: Strategia ja toiminta

Ovatko teeman 2 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teemassa esitetyt tavoitteet ovat hyviä ja toimeenpantavia.

Asiakaslähtöisyys on tärkeä periaate ja tavoite kaikessa julkisessa toiminnassa, myös tiedon avaamisessa ja hyödyntämisessä. Yritykset ja yrittäjät ovat viranomaisten keskeinen asiakasryhmä, joiden hallinnollista taakkaa voidaan keventää ja palvelutasoa nostaa tiedon tehokkaammalla hyödyntämisellä. Lisäksi yritykset on nähtävä avattavan tiedon keskeisenä hyödyntäjäryhmänä, joilla on erityistarpeita, jotka on tunnistettava tiedon saatavuutta ja hyödynnettävyyttä parannettaessa. Siksi esitämme, että yritysten asemaa niin tietoon perustuvien viranomaispalvelujen asiakkaina kuin avattavan tiedon hyödyntäjinä alleviivattaisiin kohdassa 2.1.

Tiedon avaamisen ja hyödyntämisen arvon esiin tuominen konkreettisin käyttötapauksin on tärkeä tapa kannustaa julkisten toimijoiden lisäksi myös yrityksiä julkisen tiedon tehokkaampaan valjastamiseen. Esitämme, että tämä tavoite sisällytettäisiin kohtaan 2.2.

Samalla kun julkisia tietovarantoja saatetaan nykyistä avoimempaan ja hyödynnettävämpään muotoon, on tärkeää kiinnittää huomiota tiedon turvalliseen ja vastuulliseen käsittelyyn, jotta tietosuoja ja liikesalaisuudet eivät vaarannu. Siksi on keskityttävä jaettujen eettisten pelisääntöjen määrittelyyn ja vakiinnuttamiseen niin tiedon avaajien kuin hyödyntäjien kesken sektorista riippumatta. Toivomme, että eettisten periaatteiden yhteismuotoilusta julkisten toimijoiden ja yritysten kesken linjattaisiin kohdassa 2.5.

Teema 3: Tiedon hallinta

Ovatko teeman 3 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teemassa määritellyt tavoitteet ovat perusteltuja ja toimeenpantavia.

Ehdotuksessa mainittu, EU:n tietosuoja-asetukseen nojaava omadata-periaate vahvistaa ihmisten luottamusta tietojensa käsittelyyn sekä laajamittaisesti toimeenpantuna lisää yksilöiden tosiasiallisia mahdollisuuksia tieto-oikeuksiensa toteuttamiseen. Periaate on tärkeää vakiinnuttaa myös osaksi julkisen sektorin hallussa olevien henkilötietojen käsittelyä ja avaamista. Siksi siitä olisi mielestämme linjattava erillisenä strategisena päätavoitteena osana teemaa 3.

Teema 4: Mahdollistajat

Ovatko teeman 4 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teemassa esitetyt tavoitteet ovat kannatettavia ja toimeenpantavia.

Tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen tehtävät julkiset panostukset on nähtävä investointina julkisen sektorin tuottavuuteen sekä yritysten arvонуontiin. Yritysten kyky käyttää avattua tietoa on nähtävä yhtenä keskeisenä mahdollistavana tekijänä ja panostuskohteena.

Tämän vuoksi kohtaa 4.2 olisi tarkennettava siten, että myös pk-yrityksille on tarjolla riittävästi tukea ja opastusta avatun tiedon hyödyntämiseen. Vastaavasti kohtaa 4.3 olisi laajennettava siten, että tiedon avaamiseen ja hyödyntämiseen liittyvän osaamisen kehittäminen ja koulutuspolut kattaisivat myös pk-yritykset. Pk-yrityskäyttäjät olisi lisättävä myös kohtaan 4.4, joka käsittelee tiedon avaamiseen ja hyödyntämiseen tarjottavia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja. Näin strategiset tavoitteet olisivat linjassa hallitusohjelman kirjausten kanssa.

Mikkilä Joonas
Suomen Yrittäjät ry